

HALLINTOVALIOKUNNALLE

hav@eduskunta.fi

HE 288/2014 VP

HE 288/2014 VP EDUSKUNNALLE LAIKSI ERÄIDEN SUOMELLE YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN JA EUROOPAN UNIONIN JÄSENEÄ KUULUVIEN VELVOITUSTEN TÄYTTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Hallintovaliokunta on 11.12.2014 pyytänyt Finanssialan Keskusliiton (FK) kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen (HE).

1 Laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetun lain muuttamisesta

FK:lla ei ole uutta lausuttavaa tämän lakimuutoksen osalta.

2 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

FK katsoo, että rahanpesulakiin (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä, 503/2008) esitetyt muutokset ovat periaatteellisesti niin tärkeitä, että ne tulee ehdottomasti valmistella ja toteuttaa osana neljännen rahanpesudirektiivin kansallista voimaansaattamista.

Euroopan komissio, neuvosto ja parlamentti ovat 16.12.2014 saavuttaneet yhteisymmärryksen direktiivin sisällöstä ja valtiovarainministeriö on 19.12.2014 asettanut työryhmän valmistelemaan rahanpesudirektiivin ja sen taustalla olevien kansainvälisten suositusten kansallista täytäntöönpanoa. Työryhmän toimikausi on 14.1.–30.10.2015. FK ei näe mitään syytä sille, että HE:ssä ehdotettuja muutoksia rahanpesulakiin tulisi pyrkiä runnomaan läpi tätä nopeammassa aikataulussa.

Tämä aikataulu mahdollistaisi myös EU:ssa vireillä olevan tietosuojasääntelyn uudistamisen vaikutusten arvioinnin ja huomioimisen asianmukaisella tavalla. FK ei pidä järkevänä sitä, että sääntelyn tilannetta tältäkin osin entisestään mutkistettaisiin kansallisilla viimehetken ratkaisuilla.

FK:lle on epäselvää, millä tavoin rahanpesun selvittelykeskuksen hallussa olevien epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen luovuttaminen ulkoasiainministeriön tai ulosottomiehen käyttöön edesauttaisi niiden pakotepäätösten täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien hoitamista. Pakotteiden kohteena ovat tahot yksilöidään pakotepäätöksessä. HE:n mukaisesti ilmoitusvelvollisen tietojenantovelvollisuuden laajuus määräytyisi ulosottokearen 66 §:n mukaisesti. FK:n käsityksen mukaan kyseinen tietojenantovelvollisuus on täysin riittävä.

FK suhtautuu ehdottoman kielteisesti kaavailuihin, joilla rahanpesun selvittelykeskukselle avattaisiin mahdollisuus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa epäilyttäviä liiketoimia koskevia tietoja poliisille tai muille viranomaisille, kunhan luovutuksen tarkoituksena on rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen tai selvittäminen. Käytännössä ehdotettu rahanpesulain 37 §:n 5 momentin muutos mahdollistaisi tietojen erittäin laajamittaisetkin luovutukset, mikä FK:n käsityksen mukaan kohtuuttomasti vaarantaisi ilmoitusten kohteiden laillisia oikeuksia ja olisi vastoin tietojen alkuperäistä käyttötarkoitusta.

Rahanpesulain mukainen epäilykynnys on matalampi kuin esitutinnan aloittamiskynnys. Lainsäätäjän tavoitteena on ollut varmistaa, että ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta tehdään mahdollisimman nopeasti, jotta ilmoituksen kohteena olevia varoja tai muuta omaisuutta ei onnistuta siirtämään viranomaisten ulottumattomiin. Ilmoitusvelvollisen tehtäviin ei kuulu sen arvioiminen, mistä rikoksesta mahdollisesti on kysymys tai ylittyykö esitutkintakynnys, vaan esitöiden mukaan varojen alkuperän ja liiketoimen todellisen luonteen selvittäminen rikosoikeudellisten tunnusmerkkien mukaisena tekona jää aina jälkikäteisarvioinnin varaan. Rahanpesun selvittelykeskukselta peräisin olevien tietojen mukaan vain murto-osa ilmoituksista johtaa esitutinnan aloittamiseen.

Rahanpesulain 25 §:n nojalla ilmoitusvelvollinen tai ilmoitusvelvollisen palveluksessa oleva ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa sille, johon epäily kohdistuu eikä muulle henkilölle. Epäilyn kohteena olevalla ei myöskään ole tarkastusoikeutta selvennysvelvollisuuden ja ilmoitusvelvollisuuden suorittamiseksi hankittuihin tietoihin. Mikäli luovutusmahdollisuus toteutuisi ehdotetussa laajuudessaan, yksityisellä henkilöllä ei siis mitään mahdollisuutta tietää, mitä häntä koskevia tietoja eri viranomaisten haltuun luovutusoikeuden perusteella päätyisi tai millä perusteella tiedot alun perin rahanpesun selvittelykeskukselle on annettu. Virheelliseksi osoittautuneiden tietojen oikaisemineen sen paremmin ilmoituksen tekijän kuin kohteen toimin tuskin olisi mahdollista.

Rahanpesulain 34 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen tulee toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät 23 tai 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen. Käytännössä ainoa tapa, jolla ilmoitusvelvolliset voivat tähän velvoitteeseen vastata, on se, ettei ilmoituksen tekijän henkilöyttä missään olosuhteissa paljasteta ilmoituksen kohteelle. FK pitääkin välttämättömänä, ettei asiaa jätetä HE:ssä esitetyin tavoin keskusrikospoliisin harkinnan varaan, vaan salassapito mahdollisen lakimuutoksen jälkeenkin turvataan yksiselitteisesti.

3 Muut ehdotetut lakimuutokset

FK:lla ei näiden osalta ole uutta lausuttavaa.

Mika Linna
johtava asiantuntija
Finanssialan Keskusliitto